

СТАРИТЕ ТЕХНОЛОГИИ В МОДЕРНОТО ИЗКУСТВО

Елена Тодорова
Нов български университет, департамент „Изкуства и дизайн“,
програма „Мода“,
21 ул. „Монтевидео“, 1618, София, България
egtodorova@nbu.bg

OLD TECHNOLOGIES IN MODERN ART

Elena Todorova
New Bulgarian University, Department of Arts and Design,
Fashion program,
21 Monteveo Str., 1618 Sofia, Bulgaria
egtodorova@nbu.bg

ABSTRACT:

This article describes various trends in the making of jewels. Beside traditional methods and materials we observe the application of different textile techniques. One of the oldest existing methods of textile coloring is the so-called “shibori”, used by a number of designers to create unique shawls, bags and textile jewels. Another traditional technique used for processing natural wool, the so-called „felt“ is widely used in the production of jewels. The creative work of the Japanese designer Atsuko Sasaki is an example of successful jewelry design using non-woven fabrics. The last textile technique presented in the article is „weaving“. The creations of the Argentinian company mmpascual are an interesting example of turning small pieces of textile in silver frames into unique jewels.

Keywords: *old textile techniques, jewelry, fashion*

В днешното забързано време искаме всичко да се случва бързо. Бързо да чуем новините, бързо да стигнем където сме тръгнали и разбира се бързо да сменим един моден стил с друг. Тази тенденция е уловена от производителите, които успяват в един сезон да предложат две различни колекции. Този сектор от модната индустрия се определя като “Бърза мода”. Характерно за този сегмент, е че предлаганите артикули са за кратък период от време. Тук не се очаква интересът към стила, формата, избора на цетова гама или някакъв символизиъм да продължи дълго. Отказа от продуктите на бързата мода е също толкова бърз, колкото и ориентацията към тази модна тенденция. Причината за това е, че този тип модни артикули са предназначени да удовлетворят моментното желание на потребителя. Изборът по-скоро е свързан със спонтанно възникнало желание, настроение или някаква форма на ситуативно решение. Често „бързата“ [1] мода се разглежда като един от елементите на младежката мода. Това не винаги отговаря на реалното състояние. Предпочитанията за избора на един или друг образец от тази мода се обуславя не толкова от възрастовата категория, към която принадлежи потребителя, колкото от моментни желаниа и интереси. Изследванията на потребителските предпочитания показват, че „бързата мода” е предмет на избор от страна на най-различни възрастови категории, които обаче се обединяват от високата динамика на избора, адаптивността му към конкретните условия, в които се намира потребителя, както и от желанието за релакс чрез придобиване на „интересни” стоки.

Тази динамика на предлаганите модни артикули не се отнася само за дрехите. При бижутата се оформя същата тенденция. Пазарът е зает с всякакви изделия от различни материали, предимно евтини метали, стъкло и пластмаса, които се произвеждат в многохиляден тираж всеки сезон. Интересен дял от така наречената

“бърза мода” са бижутата създадени от текстил посредством различни техники. Някои от текстилните накити са типичен пример за мимолетност, но има една група модни артикули, които формално принадлежи към сферата на бързата мода, но поради сложността на изпълнение, благородните материали и красивия колорит, притежава стойност, която не се изгубва с времето. Все повече се цени уникалната визия, която изразява и подчертава индивидуалността. Това е причината много от младите дизайнери да търсят и използват по нов начин старинни текстилни техники - не по прякото им предназначение, а чрез прилагането им в области, при които до скоро това не би се приело добре, като например в бижутерията. До преди няколко десетилетия на никой не би хрумнало, че текстилът ще се превърне в търсен и ценен материал за направа на различни видове накити.

Тази статия ще разгледа случаите, при които различни текстилни техники са вдъхновили дизайнерите при създаване на накити от текстил. Някои от тези техники съществуват от незапомнени времена, но се прилагат по нов начин.

Една стара техника зародила се в Япония е “сибори” [2], неправилно преведена на английски, често се среща като “шибори”. Сибори е древна японска техника за орнаментиране на текстилни материали, чрез нагъване, багрене и резервиране. Съществува безкраен брой способи на връзване, сгъване, пришиване, усукване и притискане и всеки дава неповторим резултат. За получаване на определен ефект от голямо значение е използвания плат. Най-ранният известен пример за багрене на плат с тази техника е от 8 век. Тогава са използвали растителна боя индиго най-често върху коприна, а по-късно и върху памук. Съвременната мода при накитите охотно приема тази старинна техника - нанасване и багрене на плат заради необичайните и

красиви ефекти свързани с японската традиция и естетика. Различни дизайнери изработват разнообразни накити от текстил обагрени чрез способите на сибори [3]. Тъканите, които се използват са: коприна, памук или вълна, както и техните производни обикновено в сплитка лито. Дизайнерските решения се отличават с уникална

визия. Всяко изделие е единствено по рода си, защото при тази техника колкото да се спазват едни и същи принципи на работа се получават различни резултати.[] Тази непредсказуемост на цветното изображение прави техниката “сибори” много привлекателна, както за този който я прави, така за този, който ще си купи готовия продукт.

Фигура 1. Нагънати парченца коприна и обагрени с техника „сибори“.

Начинът, по който се изработват накитите, се изразява най-общо в следното: чрез прецизни нагъвания на ленти от висококачествена коприна и при силно притискане на плисенцата се багрят само ръбчетата (фиг.1). Обагреният материал се пришива много внимателно във ветрилообразна форма. При някои модели ръбчетата се отделят

на разстояние едно от друго чрез шахматно комбинирание на плисенцата, за да се придаде усещане за лекота и ефирност. При други се търси по-цялостна текстура, чрез плътното сближаване на обагрените ръбчета. Като акценти на места са добавени цветни мъниста от полускъпоценни камъни (фиг.2).

Фигура 2. Коиета от текстил изпълнени в техника “сибори”

Тези малки накити от текстил се отличават с много нежна визия, при която контура има изчистена геометрична форма, а централната част е с фин релеф от радиално разположените ръбчета, подчертан от сложните нюанси на синьо, лилаво, кафяво. Близките по сила тонове преливат един в друг и придават живописен ефект на накита. Багрнето на текстила се осъществява с натурални багрила, което допринася за меката пастелна гама. При накитите “сибори” визията се допълва от металните елементи, които неслучайно са

изработени от патинирана сребърна тел, така се добавя дискретен графичен елемент. Има и друг вид накити с много абстрактна форма, при които се разчита на обема и багрнето и не са включени в композицията други материали. Това се вижда в примерите от (фиг.3). Визията в някаква степен може да бъде проектирана и изпълнена с доста по-голяма точност, но пак запазва уникалния си характер и невъзможността да се направят две напълно еднакви изделия.

Фигура 3. *Скулптурни накити, шибори, Франк Конет*
Източник: frankconnet.com

Друга традиционна техника, използвана от много съвременни дизайнери за създаване на накити е обработката на вълна. Стар занаят дошъл до нас през вековете. Това изкуство е популярно по света под много имена – филц, фелт, вилт, кече или на български – плъст[5]. Нетъкан текстил от вълна, който се създава чрез различни техники и прийоми, които носят същото име, но често са коренно различни. „Българската народна терминология за плъстени изделия е специализирана в зависимост от вида на изделието. Най-често плъстите биват наричани „старобино нящо“, названието „плъст“ в народните диалекти е засвидетелствано като

„плъст“, „плъстина“, „плас“ и др.“ [6] Тази стара текстилна техника се възражда и набира голяма популярност в много държави. Натуралната вълна е във фокуса на модата. Накити, шалове, чанти, детайли от облекла, създадени без да бъдат ушити. Нестандартен дизайн и интересен колорит – това са част от преимуществата на плъстта. Тази техника дава възможност за създаване на сложни цветни композиции. Това се постига чрез напластяване на обагрени в различни цветове вълнени снопове, които се припокриват или преливат един в друг. Само при тази техника съществува възможността да се създават сложни обемни форми, като се

използва естественото свойство на вълната да се степва. Степването представлява сплитане на влакната едно в друго при висока температура и механично мачкане. При този процес се получава маса, която може да се формува докато е мокра и запазва формата си след изсъхване. Това свойство разкрива нови възможности и се използва от много дизайнери за създаване на нестандартни,

*Фигура 4. Комплект колие, гривна и чанта от филц на Ацуко Сасаки
източник: www.taneno.com*

Интересен пример за съвременна трактовка на тази традиционна текстилна техника е творчеството на японската художничка Ацуко Сасаки, която проектира и изработва различни аксесоари от филц (фиг.4). Ярки цветове, много високо качество на работата, гладка повърхност, сякаш полирана, отличават нейните продукти. Това са предимно накити, чанти, шалове. Тя е изградила собствен стил и произведенията ѝ са разпознаваеми и популярни. След като завършва живопис в Префектурното училище за изящни изкуства Аичи през 1993 г., Ацуко известно време се занимава с класическа живопис, но постепенно разбира, че това не я удовлетворява и започва работа с вълна. Самата тя казва „Искам да създавам ИЗКУСТВО с вълна. Искам да използвам вълната като моята боя. Това е моят

модерни накити. Най-голямото предимство на тази техника е, че от един материал може да се постигне едновременно обем и нестандартна форма и в същото време да има комбинация от много цветове. Обемните форми могат да бъдат с различна големина и контур. При правилна обработка на вълната сложната композиция се запазва и е трайна във времето.

артистичен филцов свят. Искам да създавам изкуство, което всеки да може да докосне и да носи.“ Работи с филц вече 22 години. Самоука, тя се научава по трудния начин, чрез безброй провали и безкрайни опити. Обикновено прекарва по 6 до 10 часа всеки ден в студиото си. Нейният ръчно изработен филц е много твърд и висококачествен. За авторката природата е основен източник на вдъхновение. Тя се възхищава от органичните форми и извивки на растенията (фиг.5). Гледайки различни цветя, във въображението ѝ се оформят образи и така се ражда нов дизайн. Ацуко създава огромен брой накити, чанти, шалове с невероятен колорит и визия. „Art to wear“ – Изкуство за носене. Това е мотото на „Taneno“, марката на Ацуко Сасаки. [7].

*Фигура 5. Комплект колие, гривна и чанта от филц на Ацуко Сасаки
източник: www.taneno.com*

Третата текстилна техника, използвана за изработване на накити е тъкането. И тази техника идва до нас през вековете. Въникнало още през късния неолит, тъкачеството и до ден днешен се използва за производството на различни тъкани. Процесът на тъкане с ръчен стан е дълъг и труден. Но въпреки това тъкането има приложение и

в нашето съвремие. Освен за производството на ръчно тъкани килими, тази техника се използва от много дизайнери за създаване на интересни и нестандартни накити (фиг.6). Това, което прави привлекателно тъкането за малки изделия е възможността да се работи на малки, преносими станове. На тези станове могат

*Фигура 6. Ръчен стан; колие от текстил, метал и стъклени мъниста
Източник: kelly-casanova.blogspot.com*

да се използват различни тъкачни техники, а също с лекота могат да се комбинират различни по структура, дебелина и състав материали за тъкане. Накитите изработени с тази техника са с много разнообразни форми и размери. Най-разпространени са колиетата и гривните, които са изпълнени с жакардова техника [8] за комбиниране на цветовете в сложни фигури. При тази текстилна техника възможностите за създаване на различни тъкани и цветове

композиции са на практика безкрайни. Всеки художник може да експериментира с формите и цветовете за да създаде нов тип дизайн на накит. Добавянето на различни материали, като метал, мъниста, кожа и др., обогатяват визията. Ще представя творчеството на една малка дизайнерска фирма от Аржентина „mmpascual“, която създава уникални колиета направени от тъкан текстил и сребро.

*Фигура 7. Колие от сребро и текстил
www.mmpascual.com*

Тяхното производство се характеризира с използването на уникални парчета жакардов текстил, който е изработен от натурална вълна и обогатен с естествени багрила. Тези материали, съчетани с използването на стари бижутерски техники дават ново значение на традиционно изтъкания текстил (фиг.7). Разбира се водещи са новите идеи. По този начин дизайнерите на mmpascual отразяват модерната градска естетика, претворявайки художествените ценности на своите предци. В своята работа те използват традиционни мотиви, форми и цветове

и ги превръщат в накити с модерна визия (фиг.8), (фиг.9). Чрез експериментиране, изследване и артистично творчество и обръщайки голямо внимание на детайлите, mmpascual създават своите уникални бижута. Текстилът е цветен, активен с намек за традиция и това привлича от самото начало. Този текстил е душата на всяко бижу, отвъд простите и чисти форми на рамкиращия метал. Но има повече, отколкото се вижда на пръв поглед. Дълбоката стойност на всяко парче текстил - нематериална, но реална.

Фигура 8. Колие от сребро и текстил
източник: www.mmpascual.com

Фигура 9. Колие от сребро и текстил
източник: www.mmpascual.com

В заключение мога да кажа, че интересът към модни аксесоари, изработени чрез различни древни трактовки на текстила продължава да нараства. Непрекъснато се увеличава броят на потребителите на модни артикули от текстил, които търсят не само нестандартна визия, но и стойностни материи и изпълнение. Все повече се обръща внимание и на начина, по който се обработва текстила. Ето защо дизайнери от различни националности обръщат поглед към традиционните текстилни техники, характерни за техните региони, за да реализират идеите си. Съвременните тенденции в модата, често се свързват с културното наследство на народите и това е мощен стимул за възраждане на стари забравени техники за обработка на текстила.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Резюме от доклада на Т.Момекова. Семинар „Модата по време на криза – бързи и бавни обороти”. 2009 г.
- [2] Wada Y., Rice M.K., Barton J. Shibori. The inventive Art of Japanese Shaped Resist Dyeing. Tradition-Techniques-Innovation/ Wada Y., Rice M.K., Barton J. — Tokyo-NY-L: Kodansha Int., 1983 (First Edition).
- [3] Möller E. Shibori: the art of fabric tying, folding, pleating and dyeing/ Elfriede Möller. — Cornell, Search, 1999
- [4] Искусство батика: модные изделия изысканного дизайна с использованием техники батика: для начинающих и студентов художественных вузов / [пер. Е. Успенской]. — М. : Внешсигма : АСТ, 2000
- [5] Райко Сефтерски; сп. „Задруга” бр1/1986г.
- [6] <https://bulgarianhistory.org/plustene-na-vulna/>
- [7] <http://cindylarrat.over-blog.com/2016/04/at-suko-sasaki-taneno.html>
- [8] Jacquard loom.// Енциклопедия Британика,
- [9] www.mmpascual.com